

(११) “ननु नातिरात्रे षोडशिनं गृह्णातीत्यत्र नञा इष्टसाधनत्वस्यैवाभावः प्रतीयते प्रकारान्तरस्याभावात् तच्च न सम्भवति षोडशियहणविधिविरोधादित्याशङ्क्य उपपादयति अत्र चेति न षोडशिनं गृह्णातीत्यत्र चेत्यर्थः” रघुदेवः ।

(१२) “ननु धात्वर्थान्ति एव विभक्तार्थे नञर्थभावस्यैवाभावो व्युत्पन्न इत्यतश्चाह व्युत्पन्नश्चेति तथा च तादृशव्युत्पत्तिकल्पने प्रमाणाभाव इति भावः” रघुदेवः ।

(१३) “अतएव तादृशव्युत्पत्तेरभावादेव” रघुदेवः ।

(१४) “ननु कचिद्भात्वर्थेऽपि विभक्तार्थप्रतियोगिकस्याभावस्य कचिच्च धात्वर्थभावे विभक्तार्थान्वये नियामकाभाव इत्यतश्चाह नियमस्त्वित्यादि तथा च यत्र धात्वर्थे विभक्तार्थभावबोधे तात्पर्यं तिष्ठति विरोधेऽपि नास्ति तत्र तथा बोधः । यत्र तु धात्वर्थभावे विभक्तार्थान्वयबोधे तात्पर्यं तत्र तथैवान्वयबोध इति नियम इति भावः” रघुदेवः ।

(१५) “ननु षोडशियहणस्याङ्गत्वेन इष्टसाधनत्वाभावात् नातिरात्रे षोडशिनं गृह्णातीत्यादौ षोडशियहणे इष्टसाधनत्वाभावबोधनेऽपि न यहणविरोधः किन्तु बाधेन तत्रेष्टसाधनत्वस्यान्वयबोधासम्भवः तथा च कथं तत्र यहणविधिविरोधेन धात्वर्थभावे इष्टसाधनत्वान्वयबोधाङ्गीकार इत्यतश्चाह मुख्यफलजनकत्वेऽपि चेत्यादि तथा च तत्रेष्टसाधनत्वाभावान्वयबोधस्य स्वीकारे यहणनिषेधविरोधोदुरपपन्न इति भावः” रघुदेवः ।

(१६) “ननु यहणायहणयोस्तुल्यफलजनकत्वे कथं वक्तुः-खवाधौ षोडशियहणे प्रवृत्तिरित्यतश्चाह यहणविध्यन्वयानुपपत्त्या चेति । तथा च तयोस्तुल्यफलभावेन नोक्ताशङ्काया व्यक्ताश इति भावः” रघुदेवः ।

(१७) “प्रतियोग्यनुयोगिभावः प्रतियोगित्वमनुयोगित्वमुपाधाराधेयभावः उपाधारत्वमाधेयत्वम् उभयत्रोभयोत्कीर्त्तनं तुल्यवित्तित्वेदात्वाभिप्रायेण” रघुदेवः ।

(१८) “ननु नञोऽभावार्थकत्वे कथं भूतले न घटः भूतलं न घट इत्यादौ भूतलेऽधिकरणतासम्बन्धेन नञर्थभावस्यान्वयोऽन्योन्याभावे च प्रतियोगितासम्बन्धेन घटादेवान्वयो नाभाधयोर्भेदेनान्वयबोधानङ्गीकारादित्यतश्चाह निपातेति । अव्ययनिपातातिरिक्तत्वं । तथा च फलवत्तादिनिपाताव्ययजन्यशब्दबोधं प्रति प्रकारीभूतविभक्तार्थोपस्थिते हेतुत्वसाकल्येनानुपपत्त्यभाव इति भावः” रघुदेवः ।

(१९) “अतएवेति यतएव फलवत्तादिनिपाताव्ययजन्यशब्दबोधं प्रति प्रकारीभूतविभक्तार्थोपस्थितेर्हेतुत्वसमत्वेत्यर्थः । इवाद्यर्थान्वयबोधे चन्द्र इव सुखमित्यादावित्यादौ नञतिरिक्तनिपातमात्रपरिग्रहः” रघुदेवः ।

(२०) “ननु नञोऽभावार्थकत्वेऽष्ट भूतलमित्यादौ कथं नानाधर्माभ्यामेकधर्मबोधकत्वरूपसमानाधिकरण्योपपत्तिरित्यतश्चाह अष्ट भूतलमित्यादि । संसर्गाभावाऽन्योन्याभावाधिकरणभेदेनोदाहरणद्वयम् । अष्टमित्यत्र नपुंसकलिङ्गनिर्देशस्तु न विद्यते घटो यवेति बहुव्रीहि समासस्यटीकरणात् अन्यथाऽष्ट इत्युक्ते न घटोऽष्ट इति नञतत्पुरुषेऽपि तथा प्रयोगसम्भवे तत्र च नञोऽन्योन्याभाववत्परतया घटसंसर्गाभाववत्ताद्यणिजनञ उदाहरणासम्भव इति ध्येयम् । तत्र अभाववत्परता भाववद्बोधकता” रघुदेवः ।

(२१) “यैस्तु निपातजन्यशब्दबुद्धिं प्रत्यपि प्रकारीभूतविभक्तार्थोपस्थितेर्हेतुत्वसमत्वेन तन्मतमाह केचित्त्विति प्रतियोगिपदोत्तरस्य घुप इति भूतले न घट इत्यादौ घटादिबोधकपदोत्तरमुप इत्यर्थः” रघुदेवः ।

(२२) “ननु सर्वत्र प्रतियोगित्वस्य नञसमभिव्याहृतप्रतियोगिबोधकपदोत्तरसुबर्थत्वे घटोऽभावो न घटस्येति प्रयोगापत्तिः तत्रापि घटनिष्ठप्रतियोगित्वस्य स्वरूपसम्बन्धेनाभावस्य घटाभावेऽपि विद्यमानत्वात् न च न घटस्येत्यत्र निरूपकत्वसम्बन्धावच्छिन्नघटनिष्ठप्रतियोगितानिष्ठप्रतियोगिताकाशावबोधाभ्युपगमाच्च तथा प्रयोगः घटनिष्ठप्रतियोगिताया निरूपकतासम्बन्धेन घटाभावेऽपि विद्यमानत्वादिति वाच्यम् । इत्यनियामकसंसर्गस्याभावप्रतियोगितावच्छेदकत्वाभावेन तद्योक्तेरशक्यत्वादित्यतश्चाह अनुयोगित्वं चेति वाकारो व्यवस्थितविकल्पसम्पादकः तथा च कचिद् प्रतियोगित्वं तथाविधसुबर्थः कचिदनुयोगित्वं चेति लब्धम् । अतएव पटो न घटाभावस्येत्यादौ पटे घटाभावप्रतियोगित्वाभावबोधस्यानुभवोऽपि रूपपाद इति ध्येयम्” रघुदेवः ।

(२३) “नञुत्तरमुपोऽधिकरणत्वार्थकत्वे सर्वत्र नञुत्तरमुपोऽनुसम्भानकल्पनं तत्र लक्षणाकल्पनं चेत्युभयकल्पने गौरवमुत्तरेष्वपि नञ एवाभाववति लक्षणाकरणकल्पनमुचितमित्याशयेनाह नञो वेति” रघुदेवः ।

(२४) “ननु नञोऽन्योन्याभावबोधने विशेषणवाचकपदविशेषण-